

Vincent van Gogh'un Trajik Yaşamından Artakalanlar

Prof. Dr. Adem Genç 1

Özet:

Bu makale “*Sur les pas de Vincent van Gogh A la Poursuite du Modernism / Project Turquie-France, İstanbul*” konulu projeye bir katkı olarak kaleme alınmıştır. Anılan proje Paris’te ve İstanbul’da yaşayan bir grup sanatçı ve sanat eleştirmeni tarafından tasarlanıp Haziran 2008–Nisan 2009 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Yazıda, Hollandalı ressam Vincent van Gogh’un resimleri, dönemi, mesleğe başlamadan önce ve sonraki sanatsal ve sosyal etkinlikleri değerlendirilmektedir.

Makaledeki kişisel yorumların çoğu, sanatçıya dair bazı belgelere ve Vincent van Gogh’un kardeşi Theo’ya yazdığı mektuplara dayalıdır. Anılan mektuplar, sanatçının yağlıboya tekniğindeki, özgün ifadelendirme tarzı ve renk kullanımına ilişkin yorumlara da kaynak oluşturmuştur. Çalışmada sonuç olarak, Vincent van Gogh’un 20 yüzyıl sanatında özellikle Dışavurumculuk ve Çiğrenkçilik akımları üzerindeki büyük etkileri vurgulanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Trajik, çiğrenkçilik, manik depresif

Abstract:

Vincent van Gogh: Reminders of a Calamitous Life

This article is intended to support the field research and study titled: “*Sur les pas de Vincent van Gogh A la Poursuite du Modernism / Project Turquie-France, İstanbul*, The project was designed and completed between June 2008–May 2009, by some 25 artists and art critics living in Paris and in İstanbul. In this article, Dutch Post-Impressionist artist Vincent Van Gogh’s paintings and his time before and after the period he encountered his artistic and social activities are discussed. A certain research was carried out on some documents including the letters he wrote to his younger brother. This research is comprised of his usage of brighter colours, and his unique and recognizable style in oil painting .The conclusion is made that he had an enormous influence on 20th century art, especially on the Fauves and German Expressionists.

Key words: Calamitous, Fauvism, manic-depressive

Giriş:

Vincent Van Gogh'un yaşamı ve yapıtlarına ilişkin bir ekip çalışması ("participant observation") niteliğinde olup, 2007 yılında tasarlanan "*Sur les pas de Vincent van Gogh A la Poursuite du Modernism / Project Turquie-France, İstanbul*" konulu proje; Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nden Prof. Dr. Kıymet Giray, Yıldız Üniversitesi'nden Prof. Dr. Tomur Atagök, Beykent Üniversitesi'nden Prof. Dr. Adem Genç, Yeditipi Üniversitesi Prof. Özdemir Altan Kaya Özsezgin, Trakya Üniversitesi'nden Prof. Bünyamin, Marmara Üniversitesi'nden Öğr. Gör. Ümit Gezgin, üniversite dışından, Ekrem Kahraman, Habip Aydoğdu, İbrahim Çiftçiöğlü, Bedri Baykam, Coşkun Aral, Ali Sirmen, İbrahim Karaoğlu ve ayrıca Berlin'den Çetin Güzelhan, Paris'ten Utku Varlık, Onay Akbaş ve Sophie Bassouls'un da aralarında bulunduğu 25 kişilik bir grup ressam, gazeteci, fotoğraf sanatçısı ve sanat yazarlarının katılımıyla yürütülmektedir.

Amaç

Birinci bölümü Fransa'da-Vincent van Gogh'un resimlerinin büyük bir bölümünü yaptığı *Arles, Saint Marie de la Mar, Saint Remy, S/Loing, Auvers Sur Oise, Fontainebleau ve Barbizon* yörelerinde- tamamlanan projenin amacı, sağlığında ancak tek bir resmi satılan, Hollanda asıllı ünlü ressam Vincent van Gogh'un, trajik yaşamı ve çalışma disiplini üzerine bir dizi panel, söyleşi ve uygulama yapmak; ortaya çıkan tartışma metinleriyle gezi notlarını, Türkçe, Fransızca ve İngilizce olmak üzere yayımlamaktır. Proje sürecinde gerçekleştirilen tüm çalışmaları, "Vincent van Gogh'a Saygı" (*Homage to Vincent va Gogh*) bağlamında da değerlendirmek olasıdır. 17 Şubat-27 Mart 2009 tarihleri arasında İstanbul'da, Beşiktaş Belediyesi Mustafa Kemal Kültür Merkezi'nde sergilenen bu yapıtların daha sonra, çeşitli vesilelerle, yurt içinde ve yurt dışında da izleyicilere sunulması ayrıca planlanmaktadır.

Kariyer Deneyimleri ve Sanat

Vincent van Gogh (D: 30 Mart 1853), gençliğini bir sanat firmasında çalışarak geçirdi. Kısa süreli bir öğretmenlik ve misyonerlik deneyiminden (Dieter 2005:7) sonra, 1880'de resim kariyerine başladı. Ressam olmadan önce çeşitli meslekler denedi. Londra, Paris ve Lahey'de resim alım satımı, İngiltere'de Ramsgate'te yardımcı öğretmenlik ve yine İngiltere'de (Middlesex'te) bir Metodist rahibe asistanlık yaptı. Daha sonra Amsterdam'da Dinbilim okuluna gitti. Belçika'nın fakir bir madenci kasabasında (Borinage), madenciler arasında yaşarken yoksul insanların resimlerini yaptı. 1880'de

Brüksel Güzel sanatlar Akademisi'ne girdi. 1885'te Rijksmuseum'da (Amsterdam) Rembrandt ve Franz Hhn als'ın eserlerini, 1886'da Japon estamplarını inceledi. Vincent, bu müzelerde, özellikle Rubens'in fırça ve boya kullanımından çok etkilendi. Karmen kırmızısı ile kobalt mavisi gibi güçlü renk etkileşimine dair, daha önceleri Delacroix'nın da ilgilendiği renk kuramları üzerinde çalışmalar yaptı. 18 Ocak 1886'da, Anvers Güzel Sanatlar Akademisi'ne kayıt oldu. Burada, kendi portresini yapan İngiliz ressam Horace Levens'la tanıştı. Akademik öğrenimde umduğunu bulamadı. Paris'e giderek bir süre, Montmartre'da Fernand Cormon'la birlikte çalıştı. Bu sıralarda Emile Bernard, John Russel, Louis Anguetin ve Henri de Toulouse –Lautrec'le tanıştı. Paul Gauguin, Camille Pissarro, Paul Signac ve çevresiyle ilişki kurdu. 1887'de Pariste, Rue Clauzel'deki *Pere Tánquey's* adlı bir galeride birkaç çalışması sergilendi. İlk grup sergisi, Gauguin, Lautrec, Bernard ve Anquetin'le birlikte "Painters of the Little Boulevard" adıyla açıldı. 20 Şubat 1888'de Arles'a gitti. Daha sonra Vincent'in Güney Fransa serüveniyle başlayan kronolojisi şöyle özetlenebilir: (Zurcher,1985:303-307)

Kronoloji (1888-1901)

1888:

20 Şubat: Vincent "Artist Colony" diye anılan bir sanat grubu kurmak düşüncesiyle Arles'a gitti. Orada *The Yellow House* 'a yerleşti. Zamanla, bölgeyi usta bir bir ressam gözüyle inceledi. *Saint Maries-de-la Mer*, *Mont Major* ve *Crau Ovasını* dolaştı. Bir dizi portre ve gece manzaraları yaptı. Kardeşi Theo'ya yazdığı mektuplarda, Gauguin'in iyi bir arkadaş ve iyi bir sanatçı olduğunu düşünüyor, çalışmalarından övgüyle söz ediyordu. Theo'ya, Gauguin'in Arles'a gelmesini ve onun, kurmak istediği "Artist Colony"ye öncülük yapmasını istiyordu

Theo bu öneriyi, her iki sanatçı için uygun bir deneyim olacağını düşünerek kabul etmiştir.

20 Ekim: Theo, Gauguin'i Arles'a gönderdi. Kısa ve uyumlu bir çalışma sürecinin ardından Gauguin'le Vincent arasında tartışmalar başladı.

23 Aralık: Vincent, o sıralarda, migren ağrıları içindeydi. Kronik uykusuzluktan (*insomnia*) muzdaripti. Bir tür manik depresif psikoza girmişti. Gauguin ile yaptığı tartışmaların ardı arkası kesilmiyordu. Bu tartışmaların birinde, Van Gogh, Gauguin'e

ustra ile saldırmak istedi. Hırsını alamayınca kulağının bir bölümünü kesti!. Vincent bölge hastanesine kaldırıldı...

1889:

6-18 Şubat: Vincent ikinci kez ağır bir kriz daha geçirir. Bir gün sonra hastaneye kaldırılan Vincent, orada Dr. Rey'in hastası olarak tedavi görmektedir. Baş ağrıları ve kronik uykusuzluk hali daha da artmıştır. Kardeşi Theo tarafından da ziyaret edilir. Resimlerini yaptığı, Postacı Roulin'in yardımıyla daha geniş bir eve taşınır.

26 Şubat: O gün, Vincent van Gogh, komşularını rahatsız etmekte olduğu gerekçesiyle Belediye Başkanına şikayet edilmiştir. Arles sakinleri, Belediye Başkanı'ndan, Vincent'in akıl hastanesine kapatılmasını talep ediyordu.. Bu sırada Van Gogh 3. kez ve yine ağır bir kriz geçirmekteydi.

24 Mart 1889'da tedavi görmek üzere, **Saint Remy**'de, halen bir müze olarak kullanılan, "*Saint Remy'de Maison de Sante*"ye diğer adıyla yatırılır.

21 Nisan: Vincent kardeşi Theo'ya mektup yazarak kendisinin *Saint Remy*'de "**Saint Paul de Mausole**"nin, Dr. Peyron tarafından yönetilen bölümüne, yatırılmasını ister.

17 Nisan: Theo, Jo ile evlenir.

8 Mayıs: Vincent *Saint Remy*'ye gelir. Hastane çevresinde resim yapmaya başlar. Ay sonunda, Theo, Vincent'in, Gauguin tarafından düzenlenen "*Café Volpini*" sergisine katılım isteğini reddeder.

5 Temmuz: Jo, hamile olduğunu açıklar. Doğacak çocuğun erkek olacağını düşünmektedir. Adının Vincent olmasını ister.

8 Temmuz: Vincent'in Arles ziyareti 4. krizle son bulur. Kriz Ağustos ortalarına kadar devam eder. Brüksel'de açılan "The XX in Brussels" sergisine katılım daveti alır.

24 Aralık: 5. kriz.

1890:

Ocak: Albert Aurier'in " *Les Isoles*" başlıklı makalesi *Mercure de France*'ta yayımlanır. Makalede, Vincent'in resimleri ilgi odağı olmuştur. " *Kırmızı Üzüm Bağı*" adlı tablosu 400 Frank'a satılır.

23-30 Ocak: Bu tarihler Vincent van Gogh'un 6. kriz dönemi olarak anılır.

31 Ocak: 3. Vincent'in doğumu.

Şubat ayında başlayıp Nisan ortalarına kadar süren 7. Kriz döneminde, bir hastabakıcının tanıklığına göre, Vincent kullandığı yağlıboya tüplerinin bazılarını ağzına sıkıp yutmaktadır.

19 Mart: Vincent'in 10 yağlıboyası Paris'te, " *Independants*" ta sergilenir.

17 Mayıs: Vincent, Saint Remy'den ayrılıp Paris'e gider.

21 Mayıs: Auvres sur Oise'te doktor gözetiminde " *Ravoux Cafe*"ye yerleşir.

27 Temmuz: Vincent'in intihar girişimi ; kendisini göğsünden vurmak suretiyle öldürmek ister fakat yaralanır.

29 Temmuz: Sabaha karşı vefat eder.

1891:

Ocak: Gauguin, Bernard tarafından Vincent van Gogh'la ilgili olarak planlanan bir retrospektif sergi düşüncesine itiraz eder.

Ocak: The XX'de Vincent van Gogh'a Saygı (" *Hamage to Vincent van Gogh*) sergisi

Mart: The Independants'ta Vincent van Gogh'a Saygı ("Homage to Vincent van Gogh) sergisi

Nisan: *Galerie le Barc de Boutteville'de Vincent van Gogh'a Saygı* ("Hamage to Vincent van Gogh) sergisi.

1901

Paris'te *Galerie Beernheim-Jeune*'da Vincent van Gogh'la ilgili ilk büyük sergide, 71adet yağlıboyası teşhir edildi.

21 Ocak: Theo'nun ölümü.

Sanatsal Kişilik ve Sanatına Dair:

Sanatsal kişiliğini, gezgin bir vaiz, ezici bir yoksulluk ortamında oluşturan Vincent van Gogh'un şöhreti, büyük ölçüde alışılmadık yaşamı çevresinde yaratılan söylencelerden kaynaklanmaktadır (Dieter, 2005). Çalışmalarına dair yapılan birçok nesnel yorum ve değerlendirmelerde, Vincent'in, "Barbizonlar", "Yedi Yıldızlar"(*Pleiades*), diye anılan "Açık Hava Grubu"na girmiş ressamlarla (Theodore Rousseau, Camille Corot, Jules Dupre, Narcise Diaz de la Pema, Troyon, Rosa Bonheur) İzlenimci avangartçıların mirasçısı olduğu vurgulanmaktadır.

Dönemin birçok sanatçısı gibi o da, çevreyi ve kendini duyumsama yetisine sahipti. Kayıt tanımaz düşüncelerin ardından giden, hayatın çıkar gözetir düzenine karşı gelen, romantik ruhlu bir insandı. Buna karşın, resim sanatında, söz gelimi, Delacroix dışında özellikle romantik manzara ustaları tarafından işlenen gizemli ve egzotik konulara ilgi duymamıştı. Yeni-Klasikçi ve Romantikler gibi, konu malzemesini yüksek ideallere, sınırsız tutkulara bağımlı kılmıyor, aktüel yaşam içinden seçiyordu. Öyle ki, Vincent van Gogh, başlangıçtan itibaren, birçok yapıtında, hiç kimsenin resmetmeye değer bulmadığı, huzur dolu sıradan insanın dramatik gerçekliğini yansıtmıştır. Örneğin, "*İplik Eğiren Adam*", "*Masuracı*", "*İhtiyar Adam*", "*İncil Okuyan İhtiyar Adam*", "*Kasap Dükkanı*", "*Postacı*", "*Patates Soyan Kadın*", "*Anvers'te Eski Evler*", "*Arles'da Langlois Köprüsü*", "*Ay Çiçekleri*", "*Selvi Ağaçları*", "*Zeytinlik*", "*Les Saintes Maries de la Meries'den Görünüş*", "*Selvili Mısır Tarlası*" "*Sandalye*", "*Yatak Odası*" "*The Cafe Terrace*", "*Dut Ağacı*,"

“Saint Paul Hastanesi”, “Yıldızlı Sema”, “Siyah Üzüm Bağı” ve ölümünden birkaç ay önce Brüksel’de satılan “Buğday Tarlası ve Kargalar” gibi.

İlgi Duyduğu Akımlar, Yönelimler:

Vincent van Gogh, Paris ve Londra’da bulunduğu sıralarda, Geleneksel Japon estamplarını incelemiştir (Earle,1977:16) Resimde özgün çizgisel ifadelendirme teknikleri ile Seurat’ın Noktacılık öğretilerini ilgi duyuyordu. Saf renkleri, nokta ve düz fırça vuruşlarıyla kullanan sanatçı, zamanla bu tekniğini kişisel bir üslup haline getirmiştir. “Salon” çevresi ressamlar gibi lokal renklere bağımlı bir taklitçiliğe yönelmemiş, saf ana renk zıtlığı ve tamamlayıcı karşıtlıklar içinde kullanmıştır. Ele aldığı her konuyu kendine özgü bir tarzla işleyen van Gogh, tuval resminde, düşen gölgeyi renklendirmek suretiyle resim sanatında yeni bir ifadelendirme tekniğinin öncülüğünü de yapmıştır.

Resim 1: Vincent van Gogh, *Yorgun İhtiyar*, Desen, 1882, Van Gogh Museum, Amsterdam

Vincent van Gogh Envanteri, Konular ve Teknikler

Vincent van Gogh, aşağı yukarı on yıl süren sanat hayatında 1100 karakalem, 500 suluboya ve 420 yağlıboya yapmıştır. En önemli yapıtlarını Fransa’nın güney sahillerinde, Arles ve bir süre tedavi gördüğü Saint Remy’deki akıl hastanesinde tamamlamıştır. Bugün, Batı Avrupa sanat çevresi onu, sadece günümüze kalan eserleriyle değil, Kudüs’te çarmıha gerili olarak acılar içinde tepeye (Golgotha)

sürüklenen Hz. İsa gibi, acıklı bir yaşamın gölgesiyle birlikte anımsamaktadır. (Pollock,1951:5).

Resim 2: Vincent van Gogh, *Langlois Köprüsü*, Arles 1888

Gerçekte, Vincent van Gogh'la ilgili bu projenin, tarihi kesin olarak bilinen bir olayı yeniden yaşatmak gibi *anakronik* bir yönü de var kuşkusuz. Nitekim proje salt Van Gogh'un yaşamı eserleri ve mektuplarında geçen yörelerin envanteriyle ilgili kuramsal bir çalışmadan ibaret değildir. Proje, Vincent van Gogh'un ıstırapları ile onun resimlerinde; desen, ışık, renk ve biçim duyarlılığı ile hızlı algılama yeteneğinin oluşumunda önemli bir yer tutan öğeleri çağdaş sanat ve modernizm bağlamında yeniden sorgulamaktadır. Daha farklı söylersek, bu çalışma, Vincent van Gogh'un, toplumsal duyarlılığına yönelik fiziksel ve psikosomatik faktörleri de kapsayan katılımcı bir sanatsal gözlem ("*participant observation*") niteliğini de taşımaktadır.

Proje'ye Dair Kişisel Düşünceler:

Gerçekten, Van Gogh'un yapıtlarının birçoğunu daha önce de görmüş, verdiği derslerde Vincent van Gogh'un bazı tabloları üzerinde yorumsal analizler de yapmış bir akademisyene göre, bu çalışma farklı birtakım duyguları da içinde barındırmaktadır. İlk algılamada bu proje araştırmacıyı, farkında olmadan (ruhsal özdevimle de olsa) zaman ve mekandan bağımsız yorumlara; Hollanda, İngiltere ve Fransa'da, "komünal sanat"ın (kırsal yaşamla ilgili genre/janr resimlerinin) yeniden gündeme geldiği (Mc Quillan,1989:10). 1880'li yılları yeniden yaşamak gibi nostaljik çağrışımlara da yol açabilmektedir. Öte yandan proje, katılımcılarına, ondokuzuncu yüzyılın sonlarında zirvesine ulaşan bu duygusuzlaşmış, şefkatsiz ve nasırlı toplumu, Vincent'in yapıtları ışığında yeni bir bakış açısıyla değerlendirme olanağı da vermektedir kuşkusuz.

Resim 3: Arles'dağ *Langlois Köprüsü*, 2008, (Fotoğraf: A. Genç)

Projenin İlk Aşaması:

Projenin uygulama aşaması 5 Haziran 2008'de İstanbul'da başladı. Grup, 9 Haziran günü İstanbul'dan Paris'e geldi; çok kısa bir süre içinde, Fransa'dan katılan sanatçılarla buluştu. Resim malzemeleri satın alındı. Program dışı tartışmalar her fırsatta; hava limanında, cafe'de tren yolculuğunda büyük bir coşku içinde sürüp gidiyordu. Benim aklım hep, daha önce görmediğim *Saint Remy*, *Avignon* ve *Arles* yöresine takılıp kalmıştı. O gün, *Gare du Lyon*'dan hareket eden 4 saatlik bir hızlı tren yolculuğundan sonra (1880'lerde Vincent van Gogh'un aynı yolculuğu, 16 saat sürmüştü). (de Leeuw, 1996), akşam üzeri *Arles*'a geldik. Daha önce yer ayırtığımız bir otele yerleştik. Programa göre o akşam, herkes kendi bireysel programına göre kasabayı gezecek, Seminerler ertesi sabah başlayacaktı.

Geç saatlerde de olsa, *Arles*'i tek başıma dolaşım bazı yerleri bir an önce görmek istiyordum. Van Gogh'un resimlerindeki *Cafe Van Gogh*'a ("*Cafe Terrace*") gitmek üzere otele ayrıldım. Kasabada tek tük turistten başka kimse gözükmiyordu. *Cafe Van Gogh*'u sorduğum bir İngiliz turist bana "Orada asla yemek yeme," deyip gülümsedi. Otantik atmosferini kısmen korumakla birlikte burası gerçekten de, güncel, sıradan bir ayak üstü "*cafe-bar*"a dönüşmüştü. Kasabada, kısa bir gezintiden sonra Van Gogh'un evinin yerini de keşfettim. Gece yarısından sonra, saat 02.00'de otele geldim.

Resim 4: Maison de Sante – *Saint Paul de Mausole*'de (*Saint Remy de Provence*'ta) Vincent van Gogh'un Karyolası

Otelde kimse yoktu. Herkes istirahate çekilmişti. Otelin karşısındaki orta halli bir aileye ait villayı dolunay eşliğinde uzun süre seyrettim. Manzara, özel bir görsel imgelem gücüne gereksinmiyor, doğrudan doğruya bir nevi zaman tüneline sokuyordu insanı: Aradan 120 yıl geçmiş ama hiç bir şey değişmemişti: Halen Amsterdam'da bulunan “*The Yellow house*” tablosu'nun yeni bir versiyonu karşıma dikilmiş duruyor, dramatik bir biçimde, gecenin sessizliğine, alacakaranlık kuşağına gömülüyordu... Ertesi sabah yine de, erken uyandım. Vincent'in resim yaptığı yerleri görmek istiyordum. Tuval ve diğer esim malzemelerimle birlikte kasaba mezarlığının yanında bulunan bir çiftlik hangarının yanındaki ekin tarlasına gittim. Buğday tarlasının bitişiğindeki hangarın ufkunda *Arles*'in belli belirsiz silüeti gözüküyordu. Van Gogh'un resimlerine de konu olan türden bir manzara karşısında aralıksız 8 saat çalıştım. Bulduğum yerin bitişiğinde, resmini yaptığım yerin kadraji dışında kalan bir su kanalı vardı. Kanalin yanında pirinç tarlası olduğunu tahmin ettiğim sulak bir arazi bulunuyordu. Çiftlik sahibi, pirinç tarlasından gelen sivrisinekleri kovmak için

Resim 5: Vincent Van Gogh, *The Yellow House*, *Arles* 1888, tuval üzerine yağlıboya, 72×91 cm, Van Gogh Müzesi, Amsterdam.

sürekli olarak ot gibi şeyleri bir araya getirip yakıp tütürmek suretiyle, iptidai bir yöntemle, sivrisinekle “mücadele” ediyordu. Güneş batmak üzereyken yanıma gelip yaptığım çalışmayı izledi. Sabahleyin beni getiren taksi, tembih ettiğim halde bir türlü gelmiyordu. Başka bir taksi çağırmama izin varmadı, kendi kamyonetiyle beni Arles'daki motelimize bıraktı. Ücret teklif edince “*bonsoir monsieur*” deyip gülümsedi. Vincent'in tablolarındaki yoksul ve mütevazı insanların yüz ifadesiyle uzaklaştı.

Resim 6: Vincent van Gogh'un Tedavi gördüğü hastanede, (*Saint Remy-Maison de Sante – Saint Paul de Mausole*'de) kullandığı banyo küvetleri

Arles ve Saint Remy İzlenimleri:

Vincent va Gogh'un Arles'da ikamet ettiği tek odalı evi, İkinci Dünya Savaşı'nda yıkılmıştı. Halen “Van Gogh House” olarak ziyaret edilen ev, sanatçının, Musee d'Orsay'da bulunan “Yatak Odası” tablosunu göz önünde bulundurmak suretiyle yapılan bir *restitüsyon* projesine uygun olarak, Arles'in başka bir sokağında yeniden inşa edilmiştir. Sanatçının resimlerine konu olan “Cafe Terrace”, halen aynı yerde olup “Cafe Van Gogh” tabelası ile anılmaktadır.

Van Gogh'un migren ağrıları ve depresyon tedavisi için uzun bir süre yattığı Saint Remy Saint Paul Akıl Hastanesi 'nin (halen, Maison de Sante – Saint Paul de Mausole) bahçesinde, sanatçının tedavi gördüğü sırada yaptığı resimlerin dijital baskıları; hastanenin koğuşlarına bitişik olmayan tek ranzalı küçük bir odanın duvarında, başka bir sanacı tarafından, çok daha sonraları yapıldığı anlaşılan, Vincent van Gogh Portresi ve Vincent'in her doğan güne karabasanlarla uyandığı, “Art Nouveau” taklidi karyolası, başka bir odasında ise yine tedavi sürecinde kullanılan müstamel banyo küvetleri teşhir edilmektedir.

Sanat Çevresi

Vincent, Paris'te bulunduğu kış mevsimlerinde kendi haline tarkedilmişti. Her sanatçının yeni bir tarz peşine düştüğü o yıllarda, Van Gogh, kendi başına yeni bir resim tekniği ve boyama yöntemi geliştirdiğini biliyordu. O dönemlerde, resim sanatında, dünyanın tutkusuz ve alışlagelmiş bir yorumu olan geleneksel (convansiyonel) yorumların hükmü kalmamıştı. Bu nedenle herkes, kendine özgü bir tarz bir yorum, bir dil ve manifesto yaratmak istiyordu. Paris, adeta “izm”lerle dolup taşıyordu: İzlenimcilik (Empresyonizm), Simgecilik (Sembolizm), Cloisonism, (Tuval üzerine, vitray ya da renkli kağık kesip yapıştırmak gibi parçalı renk alanları ile resim yapma tekniği) Synthetism 2 Noktacılık (Puantilizm) ve diğerleri. Sanat ortamındaki bu çoğulcu atmosfer, modern sanatın giderek kabul gördüğü marjinal rolünün ve devrimsel diriliğinin sinyallerini veriyordu (Metzinger/Walther,1996)

Resim 7:Genç, A. “...But I could have told you Vincent...-I”, tuval üzerine yağlıboya ve akrılık, 178×470 cm, Arles- İstanbul, 2008-2009 .

Resim 8:Genç, A. “...But I could have told you Vincent...-II”, tuval üzerine yağlıboya ve akrılık, 178×470 cm, Arles- İstanbul, 2008-2009 .

“Belki de hiçbir zaman”:

Galiba, Vincent van Gogh'u anlatmak, onun resimleri üzerinde yorum yapmak için önce onun yapıtlarında gizli olan şiirsel atmosferi hissetmek gerekiyor. Bu aşamadan sonra bir zamanların ünlü şarkıcısı Don Mclain'in “..belki de hiçbir zaman” diyerek bitirdiği şarkısını yıllar sora, bir kez daha dinlemek ve gerekiyor galiba...:

Yıldızlı Geceler

Yıldızlı, yıldızlı geceler
Paletinde mavilerle griler,
Bir yaz gününe bak pencereden,
Ruhumun karanlığını bilen gözlerle

Resmini yap gölgeli tepelerin
Ağaçların ve altınçanakların
Serin esen rüzgarın, zemheri ayazının
Karlı çarşaf gibi örtülü tarlaların

Şimdi, anlıyorum bana söylemek
istediğini
Nasıl acı çektiğini deliliğinden
Kırmak için esaret zincirini
Dinlemediler, bilemediler
Belki şimdi bilecekler

Yıldızlı, yıldızlı geceler,
Alev gibi parlayan çiçekler
Fırtınada kıvrılan bulutlar
Yansıyor porselen mavisi gözlerinden
Değişiyor renklerin tonu fırçasında
Gündoğumunda buğday tarlaları
Ve acılar içinde kırıksık yüzler

Şimdi anlıyorum bana söylemek
istediğini
Nasıl acı çektiğini deliliğinden

Starry Starry Night

Starry, starry night.
Paint your palette blue and grey,
Look out on a summer's day,
With eyes that know the darkness in my soul.

Shadows on the hills
Sketch the trees and the daffodils,
Catch the breeze and the winter chills,
In colors on the snowy linen land.

Now I understand what you tried to say to me,
How you suffered for your sanity,
How you tried to set them free
They would not listen, they did not know how
Perhaps they'll listen now.

Starry, starry night
Flaming flowers that brightly blaze,
Swirling clouds in violet haze,
Reflect in Vincent's eyes of china blue.
Colors changing hue, morning field of amber
grain
Weathered faces lined in pain,
Are soothed beneath the artist's loving hand

Now I understand what you tried to say to me
How you suffered for your sanity,
How you tried to set them free.

Kırmak için esaret zincirini
Ama dinlemediler, bilemediler
Belki şimdi bilecekler

Çünkü seni sevemediler
Fakat yine de senin aşkın gerçektir
Ve bir umut kalmayınca içerde
İşte o yıldızlı, yıldızlı gecelerde
Sevgililer gibi baktın hayata
Sana demeliydim Vincent,
Dünya kimseye güzel gözükmemişti
Senden önce, ve senin kadar

Yıldızlı, yıldızlı geceler
Boş koridorda portreler
Adsız duvarlarda çerçevesiz baş
Dünyayı izliyor unutmayan gözlersin
Tanıştığın bir yabancı gibi
Üstü başı dökük bir adam
Kan gülünün gümüş diki
Paramparça olmuş yağın ilk karda

Anlıyorum demek istediğini
Nasıl acı çektiğini deliliğinden
Kırmak için esaret zincirini
Dinlemediler, dinlemiyorlar
Dinlemeyecekler, belki de hiçbir zaman

309 nolu Mektuba İlave Edilen Notlar:

They would not listen, they did not know how
Perhaps they'll listen now

For they could not love you,
But still your love was true.
And when no hope was left in sight
On that starry, starry night,
You took your life, as lovers often do
But I could have told you, Vincent,
This world was never meant for one
As beautiful as you.

Starry, starry night.
Portraits hung in empty halls,
Frameless head on nameless walls,
With eyes that watch the world and can't forget
Like the strangers that you've met,
The ragged men in the ragged clothes,
The silver thorn of bloody rose
Lie crushed and broken on the virgin snow.

Now I think I know what you tried to say to me,
How you suffered for your sanity,
How you tried to set them free.
They would not listen, they're not listening still
Perhaps they never will..

Tablolarını sadece “Vincent” diye imzalayan Vincent van Gogh, yaşamının da kısa olacağını hissediyordu. Ölümünden 7 yıl önce kardeşi Theo’ya yazdığı bir mektuba ilave edilen notlarda şöyle diyordu:

‘.... İçimden gelmemekle birlikte, sık sık aklıma takılan bir şeyi de ilave etmekten kendimi alamıyorum. Resim yapmaya geç başladım, bunu biliyorum, ama söylemek istediğim şey sadece bundan ibaret değil; erken öleceğim (...) Öyle sanıyorum ki sağlıklı bir tahminde bulunabilirim. 6 ila 10 yıl arasında bir ömrüm kaldı.(...) Bu nedenle, sadece tek bir şeyi düşünen, bir kara cahil gibiyim: Birkaç yıl içinde belli sayıda resim yapmalıyım. (...) Benim amacım bu. Bu düşünce benim bütün rutin işlerimi öteliyor. (Quense,1982:68)

KAYNAKÇA

- 1-Beaujean, DIETER (2005). *Vincent van Gogh*, (Çev. S. Bulutsuz). Literatür Yayıncılık, İstanbul .
- 2-Caroline, EARLE (1997). *Vincent van Gogh*, Saturn Books, London.
- 3-Griselda POLLOCK (1991). *Van Gogh*. Phaidon, London.
- 4-Melisa, Mc UILLAN (1989). *Van Gogh*. Thames and Hudson, London.
- 5-Rainer METZINGER-Ingo Walther (1996). *Van Gogh*. Taschen, London.
- 6- Ronald de, LEEUW (1996). *The letters of Vincent van Gogh by Vincent van Gogh*. Penguin Press, London.
- 7- Elisabeth, du QUESNE (1982). *Souvenirs Personnels du Vincent van Gogh* (Personal Memories of Vincent van Gogh, Ing. Çev.: G. ve B. Zuchrer, Paris .
- 8-Bernard, ZURCHER (1985). *Vincent Van Gogh- Art Life and Letters*, Thunder Bay Press London.

1 İstanbul Beykent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi

2 Fransız resminde,1880’li yıllarda ortaya çıkan, konuyu ya da soyut düşünceleri, parlak düzlemler ve simgesel biçimlerle ifadelendirilmesini öngören bir soyutlama anlayışı. Bkz.Prof. Dr. Adem Genç (www.ademgenç.com)